

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

جامعه شناسی صنعتی (۳ واحد درسی)

مقطع کارشناسی رشته علوم اجتماعی

منبع : توکلی خمینی، نیره (۱۳۸۲) “جامعه شناسی صنعتی
” ، تهران : انتشارات دانشگاه پیام نور

تهیه کننده اسلاید : دکتر امیر ملکی (استاد یار گروه علوم
اجتماعی دانشگاه پیام نور)

Industrial Sociology (3 credit)

B.A. of Social Sciences

Source:

*Tavakoli , (1382), 'Industrial Sociology ' , Tehran: Payame Noor
University Press*

Slide Provider:

Amir Maleki (Ph.D), Professor Assistance
,Department of Sociology , Payam Noor University
amirmaleki1383@yahoo.com

اهداف درس

- ◆ آشنایی دانشجویان با :
- ◆ تعاریف ، مفاهیم و نظریات جامعه شناسی صنعتی
- ◆ نهادهای اجتماعی و ویژگیهای روانی جوامع صنعتی
- ◆ انقلاب صنعتی و انقلابات کبیر و قرون وسطی
- ◆ صنعت و امپریالیسم فرهنگی

فصل اول : جامعه صنعتی چیست ؟

اهداف :

- ◆ آشنای با مفاهیم صنعتی شدن ، روابط صنعتی ، ستیز صنعتی
- ◆ آشنایی با نظریه های مربوط به ستیز صنعتی
 ۱. نظریه های تخصص و همکاری
 ۲. نظریه های بهره کشی و ستیز
 ۳. نظریه های مشروعیت و بازار
- ◆ آشنایی با صنعتگرایی چند بعدی

تعریف جامعه شناسی صنعتی : ۱

تعریف اول :

رشته ای است که جامعه صنعتی را بررسی می کند

تعریف جامعه شناسی صنعتی : ۲

تعریف دوم :

رشته ای است که به تحلیل نهادها و سازمانهای صنعتی ،
روابط بین آنها و پیوندهای میان پدیده های صنعتی
و نهادهای جامعه بزرگتر می پردازد

صنعتی شدن

اصطلاح صنعتی شدن به پیشرفت اقتصادی ادامه داری اشاره دارد که به دنبال کاربرد منابع نیروی غیر جاندار برای ماشینی کردن تولید ایجاد شده است

روابط صنعتی

روابط صنعتی در برگیرنده روابط میان کارگران ،
گروههای کاری ، شرکتها و سازمانهای استخدامی
است .

ستیز صنعتی

مراد از ستیز صنعتی رابطه صاحبان صنایع و کارگران است و هم شامل شکلهای ستیز و منابع آن می شود.

نظریه های مربوط به ستیز صنعتی

- ◆ نظریه های تخصص و همکاری
- ◆ نظریه بهره کشی و ستیز
- ◆ نظریه های مشروعیت و بازار

نظریه های تخصص و همکاری

- ♦ پیشاهنگ این نظریه مکتب روابط انسانی (تحقیق هاثورن) است
- ♦ براساس این دیدگاه کارکنان شرکتها را اجتماع همگنی هستند که منابع مشترکی دارند
- ♦ کل فرایند تولید را فرایندی مبنی بر الگوی یگانگی می دانند .

نظریه های تخصص و همکاری
ادامه.....

- ♦ طرفداران این دیدگاه نیروی کار را کالایی می دانند که بخشی از پیشرفت طبیعی تخصص است
- ♦ خانواده کار کرد تولیدی خود را از دست می دهد و آن را به بنگاه تولیدی واگذار می کند
- ♦ رابطه میان مزد بگیر و کارفرما رابطه ای است که داخل گروهی اجتماعی به وجود آمده است . نام دیگر این گروه اجتماعی **شرکت** است .

نظریه های تخصص و همکاری
ادامه.....

- ♦ بنگاه تولیدی شرکت افرادی است که در واحد تولیدی مشترکی اشتغال دارند و منافع آنها مشترک است و روابط آنها را همکاری تعیین می کند ، نه ستیز .
- ♦ بنگاه تولیدی رهاورد تقسیم کار اقتصادی است .
- ♦ شرکت مجموعه ای است از افرادی که هر یک از آنها « کار تخصصی کیفیتا متفاوت » خود را انجام می دهند

نظریه بهره‌کشی و ستیز بورژوازی

از این دیدگاه:

♦ خاستگاه بهره‌کشی شیوه انباشت سرمایه است

نظریه های بهره کشی و ستیز
ادامه.....

تعریف بهره کشی

به تفاوت کار و دستمزد بهره کشی می گویند و وجود
بهره کشی بدین معناست که ستیز در ذات نظام سرمایه
داری نهفته است

انواع تبیین ها در نظریه بهره کشی

۱

نخست :

تبیینهای که مبنای آنها طبقه بندی بازار نیروی کار بر اساس سرمایه داری بودن یا نبودن و درجه آن است

.

انواع تبیین ها در نظریه بهره کشی ۲

دوم:

تبیینهایی که بر اساس اقدامات سرمایه داران برای بالا بردن درجه بهره کشی ، صورت می گیرد

انواع تبیین ها در نظریه بهره کشی ۳

سوم:

تبیینهای که بر شالوده ستیز نا برابر میان سرمایه و نیروی کار صورت می گیرد

تقسیم کار :

معنی اول :

- ♦ به معنی تقسیم کار فنی که فرایند تولید را توصیف می کند
- ♦ این معنی را اولین بار آدام اسمیت به کار برده

تقسیم کار :

معنی دوم :

- ♦ به معنای تقسیم کار اجتماعی که به تمایز های درون کل جامعه اشاره دارد .
- ♦ از عقاید کنت و دورکیم نشات می گیرد .

تقسیم کار:

معنی سوم:

به معنای تقسیم کار جنسی که به تمایزات اجتماعی میان زن و مرد باز می‌گردد.

ارزش اضافی

بنابه تحلیل مارکسیستها ، هر کارگر در روز محصولی تولید می کند که ارزش آن بیش از هزینه امرار معاش روزانه همان کارگر است به تفاوت میان این دو **ارزش اضافی** می گویند

از خود بیگانگی

این اصطلاح به غریبه شدن اشخاص به خودشان و دیگران اشاره دارد

از خود بیگانگی

مارکس

ریشه بیگانگی انسان را در ساختارهایی می دانست که سرشت
اساسی انسان را انکار می کنند

از خود بیگانگی

مارکس چهار تبیین از بیگانگی عرضه کرده:

- (۱) کارگر از محصول کارش بیگانه است
- (۲) کارگر با عمل تولید بیگانه است .
- (۳) کارگر با سرشت انسانی خود یا نوع بشر بیگانه است
- (۴) کارگر با کارگران دیگر بیگانه است

نظریه های مشروعیت و بازار :

- ♦ در نظریه و بر شرط اصلی پیدایش مبادله کالاهایی پذیرش معیار عقلایی و مشروع همگانی است که بنیانهای مشروعیت کنش اجتماعی را تشکیل می دهد
- ♦ اما مهمترین بخش این نظر بازار است بازار دستگاه های مشروعی هستند که در آنها منابع توزیع و کالاها خرید و فروش می شوند

صنعتگرایی چند بعدی

به نظر اصحاب این مکتب

- ♦ اتحادیه های کارگری اساساً بنگاههایی اقتصادی و بخش لازم جامعه چند بعدی اند
- ♦ اتحادیه های کارگری کارکرد سیاسی نیز دارند و آن توزیع قدرت سازمانی است

فصل دوم: مقایسه جوامع از لحاظ میزان صنعتی بودن

اهداف این فصل عبارتند از آشنایی دانشجویان با مفاهیم:

جامعه پیش صنعتی، جامعه صنعتی، نظام اقتصادی جامعه صنعتی، سرمایه داری و آینده و مشکلات آن، کارتل ها، سوسیالیسم، جامعه فرا صنعتی و نظریات مربوط به هر کدام.

جامعه پیش صنعتی

گرهارد لنسکی و جین لنسکی جامعه های پیش صنعتی را بر اساس نظام اقتصادی آنها طبقه بندی کرده اند:

۱. شکار و گرد آوری
۲. جامعه پالیزکار
۳. جامعه کشاورزی

تعریف جامعه صنعتی :

جامعه ای است که اساساً بر مکانیزاسیون تولید کالاهای
اقتصادی و خدمات متکی است

آبر کرومبی : ویژگی های جامعه های صنعتی

۱. پیدایی دولتهای یکپارچه بر اساس زبان و فرهنگی مشترک
۲. تولید برای داد و ستد
۳. تولید ماشینی
۴. کاهش جمعیت بخش کشاورزی
۵. شهر نشینی
۶. بالا رفتن سواد همگانی
۷. صاحب حق رای شدن جمعیت
۸. کاربرد علوم در همه حوزه های زندگی
۹. اسکافرولام (۱۹۹۲) یک ویژگی دیگر را بر این هشت ویژگی افزود
“جامعه صنعتی دو نوع نظام اقتصادی اساسی دارند : سرمایه داری و سوسیالیسم”

دو نوع نظام اقتصادی جامعه صنعتی

سرمایه داری

سوسیالیسم

سرمایه داری :

سرمایه داری نظامی اقتصادی است که در آن وسایل تولید بیشتر در دست بخش خصوصی است و انگیزه فعالیت انباشت سرمایه است

انهدام سرمايه داري

تفاوت سرمايه داري كنوني و عصر اقتصاد آزاد :

۱- اكنون تنظيم روابط اقتصادي در سرمايه داري كنوني به عهده دولت است

۲- در سرمايه داري كنوني انحصار طلبي مجاز است

تعریف انحصار و انحصار ناقص

♦ انحصار : اداره بازار توسط یک شرکت

♦ انحصار ناقص: به بازاری می گویند که تعداد فروشندگان آن نسبتاً اندک است .

مشکلات نظام سرمایه داری از دیدگاه پرونر:

مشکلات کوتاه مدت

مشکلات میان مدت

مشکلات بلند مدت

مشکلات نظام سرمایه داری از دیدگاه برونر:

مشکلات کوتاه مدت:

- ۱- گرایش به ایجاد هرج و مرج همگانی: تورم و رکود
- ۲- گرایش به ایجاد هرج و مرج همگانی: شهرها، راه آهن و بانکها
- ۳- محدود شدن منابع طبیعی

مشکلات نظام سرمایه داری از دیدگاه برونر:

مشکلات میان مدت:

- ۱- پیدایی برگزیدگان جدیدی که مدعی مقام فرماندهی اقتصاد هستند.
- ۲- مبارزه بر سر کسب قدرت در حوزه سیاسی سرمایه داری
- ۳- ضرورت نظارت بر فن آوریهایی که ممکن است آثار اجتماعی مخرب داشته باشند.

مشکلات نظام سرمایه داری از دیدگاه برونر:

مشکلات بلند مدت:

- ۱- رشد تصاعدی و گلوله برفی احتیاج به شتاب منابع دارد.
- ۲- آلودگی طبیعت و گرم شدن زمین
- ۳- بروز جنگ گریز ناپذیر بین کشورهای غنی و فقیر

سرمایه داری : دیکتاتوری کارتلها

تعریف کارتلها:

اتحادیه شرکتهای تجاری و صنعتی است برای نظارت بر بازده ، بازار ، قیمت کالا و مانند اینها

سرمایه داری : دیکتاتوری کارتلها

کاتل ها، جهان را بر اساس قرار داد های میان خود به سه بخش تقسیم کردند :

- ♦ سرزمین های انحصاری (حوزه های نفوذ)
- ♦ سرزمین های غیر انحصاری (حوزه های نفوذ مشترک)
- ♦ سرزمین های خارج از حیطه عمل قرار داد (حوزه عمومی)

انواع شرکتهای سرمایه داری از دیدگاه گیدنز

گیدنز معتقد است در توسعه شرکتهای بزرگ صنعتی
امروز سه مرحله کلی وجود داشته است

- ۱- سرمایه داری خانوادگی
- ۲- سرمایه داری مدیریتی
- ۳- سرمایه داری نهادی

سوسیالیسم

- ♦ ریشه نظریه های سوسیالیستی را باید در آثار مارکس و انگلس جستجو کرد
- ♦ وسایل تولید و توزیع در مالکیت همگانی است .
- ♦ هدف بر آوردن نیازهای مردم است.
- ♦ مالکیت دولتی صنایع مهم وجه مهم نوع آرمانی سوسیالیسم است.
- ♦ اقتصاد جوامع صنعتی آمیزه ای از دو نظام سوسیالیستی و سرمایه داری سوسیالیسم و دستاورد قرن بیستم است .

جامعه فرا صنعتی :

کشورهای پیشرفته فنی را فرا صنعتی می نامند

تعریف جامعه فرا مدرن

از نظر دانیل بل:

جامعه ای که اساس آن بیشتر تولید اطلاعات است

ارزیابی انتقادی جامعه فرا صنعتی

از دید گیدنز:

۱. کاهش میزان اشتغال در بخشهای غیر خدماتی از همان ابتدای صنعتی شدن آغاز شده است .
۲. بخش خدمات بسیار ناهمگون است .
۳. بسیاری از شغل‌های « خدماتی » به فرایندی کمک می کنند که به تولید کالاهای مادی می انجامد

ارزیابی انتقادی جامعه فرا صنعتی

از دید گیدنز:

- ۴- بل مدعی است که آمریکا پیش از هر کشور دیگری در جهت تبدیل شدن به جامعه ای فرا صنعتی پیش رفته است
- ۵- اینکه آثار درازمدت استفاده گسترده از نظامهای ارتباطات الکترونیکی و ریز پردازشی چه خواهد بود چندان روشن نیست .
- ۶- نظریه جامعه فرا صنعتی در ایجاد دگرگونی اجتماعی به مبالغه می گراید .

فصل سوم : قرون وسطی و ویژگی های آن

اهداف این فصل عبارتند از آشنایی با :

۱. ویژگی های قرون وسطی و گرایش به مذهب در این دوران
۲. پیوند تاریخ و اجتماعی اقوام ملتها
۳. جنگ های صلیبی
۴. نظام زمین داری بزرگ و ویژگیهای آن در قرون وسطی
۵. وضعیت اجتماعی و اقتصادی قرون وسطی
۶. مقایسه شرق و غرب از لحاظ درجه پیشرفت در علم و صنعت در قرون وسطی
۷. تأثیر صنایع شرقی در صنایع اروپایی

ویژگی قرون وسطی

۱. تقریباً همه ملل عالم در آن پیش از پیش به هم گره میخورد.
۲. گسترش جهانی مذهب
۳. نظام زمینداری بزرگ نظام مسلط جهانی است

ویژگی های نظام زمینداری بزرگ :

۱. اقتصاد پایاپای و مبتنی بر مبادله جنسی
۲. تولید در مقیاس کوچک و غیر انبوه
۳. وابستگی طبقات فرودست به زمین.
۴. روشهای تولید در سطح پایین و ابتدایی است .

تاریخ قرون وسطی در اروپا به سه مرحله مهم تقسیم می شود :

۱. قرن ۵ تا ۱۱ تشکیل زمینداری بزرگ
۲. قرن ۱۱ تا ۱۵ از اردو کشی صلیبی تا کشفیات بزرگ جغرافیایی را شامل می شود.
۳. قرن ۱۶ تا نیمه اول هفدهم انباشت اولیه سرمایه آغاز می گردد .

مقایسه شرق و غرب از لحاظ درجه پیشرفت در علم و صنعت در قرون وسطی

- ♦ شرق نقش پیشرو غرب دچار بربریت کابل بود .
- ♦ نخستین تمدن‌ها و دولتهای نیرومند و متمرکز برده داری و دولتهای بزرگ زمینداری در شرق به وجود آمده است .
- ♦ جنگهای صلیبی اروپاییان را به کشاورزی جدید و محصولات تازه آشنا کرد .

اروپا با استفاده از فنون آسیایی بر آسیا پیشی گرفت

- ♦ آسیا توده ای از ابداعات فنی را به اروپا منتقل کرد .
- ♦ اروپا ابداعات را به ثمر رساند و از آنها بهره برداری کرد و اروپا نیروی شکست ناپذیری به وجود آورد ، از آسیا پیشی گرفت و بنیانگذار تمدن نو شد

فصل چهارم : عصر انقلاباتی کبیر (اقتصادی شدن نظامهای اروپا)

- اهداف این فصل عبارتند از آشنایی دانشجویان با :
- ◆ انقلابات بزرگ مؤثر بر صنعتی شدن
 - ◆ نقش اختراعات کاربردی در وقوع انقلاب صنعتی
 - ◆ سازماندهی جدید تولید
 - ◆ حصار کشی و تأثیر آن بر انقلاب صنعتی
 - ◆ عوامل زمینه ساز انقلاب صنعتی در انگلستان
 - ◆ انقلاب کشاورزی
 - ◆ پیامدهای انقلاب صنعتی
 - ◆ مراحل تاریخی انقلاب صنعتی

انقلاب صنعتی

- ◆ انقلاب صنعتی در سال ۱۳۸۰ - ۱۷۶۰ در انگلستان و تا حدودی در هلند رخ داد
- ◆ به گفته اسکافرولام (۱۹۹۲) محور اصلی آن استفاده از نیروی غیر جاندار برای انجام کارهای تولیدی بود

انقلاب صنعتی

انقلاب صنعتی مدیون چهار عامل بود:

۱- منابع

۲- حمل و نقل

۳- کارکنان

۴- بازارها

انقلاب صنعتی

- ♦ مهمترین تغییری که انقلاب صنعتی باعث آن شد دگرگونی در روشها بود نه دگرگونی در دستگاه ها و ماشین ها .
- ♦ صنایع از خانه به کارخانه منتقل شد .

سازماندهی جدید تولید

مهمترین تحولی که در انقلاب صنعتی رخ داد
سازماندهی جدید تولید یعنی نظام کارخانه ای بود

تحليل افزایش تولید اقتصادی :

علاوه بر عامل اختراعات فنی ، تغییر جو اقتصادی انگلستان نیز از عوامل اصلی انقلاب بود .

شکفتگی سرمایه داری در انگلستان : تاسیس کارگاهها

- ♦ صنعت رو به شکوفایی سرمایه داری ، که رفته رفته از تجمع سرمایه های کوچک نیز بهره مند شد، برای صادرات رونق بیشتری پیدا کرد.
- ♦ توانایی مالی برای شروع انقلاب صنعتی حیاتی بود و در واقع بسیاری از کسانی که خود را مخترع نامیده اند تنها کاری که کرده اند حمایت از اختراعات و سازماندهی تولید صنعتی بوده است .

انقلاب کشاورزی :

- ♦ ویژگی آن به کارگیری روشهای جدید در زمینه کشاورزی بود .
- ♦ وسکونت تاونزند روش کشت نوبتی را معمول کرد .
- ♦ رابرت بیکول روشهای علمی را در دامداری معمول کرد

جمعیت و انقلاب صنعتی

- ♦ میزان مرگ و میر کاهش یافت و این در افزایش جمعیت تاثیر فراوان داشت .
- ♦ افزایش زندگی شهر نشینی انقلاب صنعتی موجب انقلاب در وضعیت زندگی همه بخشهای جامعه نیز بود

تأثيرات انقلاب صنعتی :

- ۱- حکومت پارلمانی را مستقر کرد
- ۲- کار ماشینی را جانشین کار دستی کرد .
- ۳- اقتصاد بسیاری از جوامع را به اقتصاد صنعتی تبدیل کرد .
- ۴- خودبستگی فرد و خانواده را از لحاظ تولید محصول از میان برد .

تأثيرات انقلاب صنعتی :

- ۵- کار در کارخانه ها را جانشین تولید خانگی کرد .
- ۶- تقسیم کار پیچیده تر کرد .
- ۷- کارکردها و شکل خانواده را دگرگون کرد .
- ۸- روند شهرنشینی را افزایش داد .

تأثیرات انقلاب صنعتی :

- ۹- مفهوم ملیت گرایی را تشدید کرد .
- ۱۰- نیاز به تخصص را افزایش داد
- ۱۱- نیاز به افزایش دانش تخصصی جدا از خانواده
- ۱۲- در جمعیت و حرکات جمعیت تاثیر گذاشت .
- ۱۳- باعث پیدایی نهادها و سازمانهای صنعتی شد .

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۱. در قرن ۱۷ افزایش قدرت نیروی دریایی انگلستان موجب پیشرفت تجارت دریایی و افزایش ثروت این کشور شد

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۲- سرمایه داری صنعتی انگلستان دارای خود را در راه
ایجاد موسسات صنعتی به کار برد .

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۳- صاحبان صنایع در انگلستان درصد تولید انبوه و
ارزانقیمت بودند .

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۴- دانشمندان انگلیسی در قرون ۱۷ متوجه مسائل علمی بودند .

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۵- اختراع « ماکوی پرنده » انقلابی در صنعت نساجی به وجود آورد .

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۶- اختراع دستگاههای نخریسی ، اختراعات دیگر را در زمینه صنعت نساجی تکمیل کرد .

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۷- در سال ۱۷۸۶ ساخت نخستین ماشین بخار از عوامل اصلی انقلاب صنعتی بود .

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۱- پیشرفت در صنعت استخراج ذغال سنگ بر تکامل اختراعات صنعتی افزود .

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۹- بهره‌گیری از دانش شیمی، انقلاب کشاورزی را تسریع کرد.

سیر انقلاب صنعتی از لحاظ تاریخی :

۱۰- پیشرفت در همه علوم و صنایع تأثیر متقابل داشتند.

فصل پنجم : کندی رشد؛ موانع اجتماعی رشد سرمایه داری و صنعت در ایران

- اهداف این فصل عبارتند از آشنایی دانشجویان با :
- ♦ موانع داخلی و خارجی رشد سرمایه داری در ایران
 - ♦ ویژگیهای تولید شهری و عشایری در ایران
 - ♦ سیاستهای اقتصادی حکومت قاجار در برابر خارجی ها
 - ♦ وابستگی تاجران به خارج
 - ♦ چگونگی رشد بانک ها و صنایع جدید در ایران

موانع تبدیل شدن ایران به جامعه سرمایه داری

۱- داخلی

۲- خارجی

موانع داخلی رشد سرمایه داری در ایران

۱. پدیده های مربوط به ویژگی های نظامی سیاسی و اقتصادی در جامعه شهری و روابط خاص آن با جامعه روستایی که سابقه دیرینه دارد .
۲. تداخل و مغایرت شیوه تولید عشایری با شیوه های دیگر تولید و سلطه ایلات و عشایر بر اجتماعات شهری و روستایی

شیوه تولید شهری :

- ◆ شیوه تولید شهری و روستای در ایران به گونه ای بود که باعث شد تقسیم کار اجتماعی گسترش نیابد و در نتیجه تولید شهری از تولید روستایی متمایز نشود
- ◆ هرگز کشمکش بین شهر و روستای ایران پدید نیامد تا صنعتگران بتوانند شیوه تولید صنعتی را گسترش دهند .

شیوه تولید عشایری پیامدهای آن

- ◆ سلطه تورانیان به ایران از قرن ۵ تا قرن دهم هجری موانع اساسی تازه ای در راه توسعه سرمایه داری نو پدید آورد.
- ◆ سلطه سیاسی و نظامی جامعه ایلی بر اجتماعات شهری و روستایی موجب سکون اقتصادی شد.
- ◆ وجود عشایر نیرومند مانع از آن بود که قدرت مرکزی سلطه مداوم داشته باشد و
- ◆ جریان انباشت سرمایه دچار وقفه شد.

موانع رشد سرمایه داری در دوران قاجاریه :

حکومت قاجار

- ♦ هم خود کامگی و معایب نظامهای نیرومند مرکزی را داشت وهم
 - ♦ نارساییهای نظامهای ملوک الطوائفی را
- در خود جمع کرده بود.

فریرز میگوید : مانع عمده بهبود و رونق کشور ایران، نا ایمنی جان و مال و ناموس مردمان این سرزمین است که از سرشت حکومت نشات می گیرد .

- ♦ حکومت خود کامه بر بازاریان حکومت می کرد و حقوق گمرکی و اموال آنان را ضایع می کرد .

موانع خارجی :

اقتصاد سنتی ایران در نیمه دوم قرن نوزدهم با اعمال نفوذ قدرتهای استعمارگر به بازارهای بین المللی وابستگی پیدا کرد. این وابستگی دگرگونیهای را در اقتصاد ایران پدید آورد

موانع خارجی:

۱- رونق تولید مواد خام

مهمترین دگرگونی در اقتصاد سنتی تولید مواد خامی بود که بازار جهانی به آن نیاز داشت.

موانع خارجی :

۲- رونق کالاهای فرهنگی و زوال صنایع نساجی

رونق کالاهای فرهنگی و اعتیاد مردم کشور به مصرف این کالاها موجب زوال صنایع شد

موانع خارجی :

۳- سیاستهای اقتصادی حکومت در برابر خارجیها

سیاستهای نادرست اقتصادی حکومت به موانع رشد
سرمایه داری افزود از جمله سیاستهای پولی و
گمرکی

موانع خارجی:

۴- وابستگی تجار به خارج

- ♦ افزایش رفت و آمد تجار خارجی و برقراری فزاینده روابط تجاری میان تجار ایرانی و بازرگانان خارجی به وابستگی تجار ایرانی به غریبا می انجامید.
- ♦ برخی از تاجران و البته بر خارجیها را دلال و مزدور فرنگیها می دانستند.

موانع خارجی :

۵- تاسیس بانکهای خارجی در ایران

- ♦ یکی از مهمترین و شگفت آورترین اقدامات حکومت قاجاری ، در راه وابستگی اقتصاد ایران به سمالک خارجی ، اجازه تاسیس بانک شاهنشاهی به دولت انگلیسی بود .
- ♦ بانکی که حق انحصاری چاپ اسکناس و بهره برداری از معادن ایران را تا شصت سال در اختیار قرر گرفت و سال ۱۸۸۹ بود .

موانع خارجی :

۶- سرمایه گذاری خارجیها در صنایع کشور

از کل کارگران کارگاههای دوران قاجار فقط ۳۱ درصد متعلق
به ایرانیان بود

فصل ششم: مدیریت صنعتی و رفتار سازمانی

اهداف این فصل عبارتند از آشنایی دانشجویان با

- ♦ دیدگاههای ساختاری
- ♦ دیدگاههای انسانی
- ♦ دیدگاههای وحدت مدیریت
- ♦ انواع مدیریت و سرمایه داری شرکتی

دیدگاههای ساختاری

این دیدگاه بیشتر به ساختمانند کردن و طراحی کار در سازمان ابراز توجه می کند

انقلاب مدیریت : مدیریت علمی تیلور

- ♦ مدیریت تا پیش از قرن ۲۰ رشته مستقلی نشده بود .
تایلور بیشترین سهم در آبیاری نهال مدیریت دارد و
به پدر مدیریت علمی معروف است
- ♦ اهمیت تیلور در انقلابی کردن تفکر مدیریت است.

انقلاب مدیریت : مدیریت علمی تیلور ادامه.....

تعریف مدیریت علمی :

- ♦ عنوانی است برای اصول و عملیاتی که دستاورد کارهای تیلور و هوادارانش بود و
- ♦ تأکیدی است که بر بالا بردن کارایی و نظامند کردن مدیریت نهاده شده است

نظریه مدیریت همگانی : مکتب کلاسیک

- ♦ هنری فایول و چستر بارنارد در مخالفت با طرفداران مدیریت علمی نظریه گسترده تر مدیریت همگانی را تدوین کردند که امروز به عنوان دیدگاه کلاسیک نظریه سازمانی معروف است .
- ♦ فایول وظایف مدیریت را برنامه ریزی ، سازماندهی ، تسلط بر کارکنان ، هماهنگی فعالیتها و نظارت بر عملکردها دانسته است .

چهار ویژگی سازمان از دیدگاه نظریه کلاسیک

- ۱- سازمان باید تخصصی باشد.
- ۲- وجود وحدت فرماندهی ایجاب میکند هر عضو زیر نظر یک سرپرست باشد .
- ۳- سلسله مراتب فرماندهی.
- ۴- مدیران باید فعالیتها را هماهنگ کنند .

دیوانسالاری

ماکس وبر موضوع سازمان اجرایی را با دیدی متفاوت بررسی کرده است و سازمانی که تأکید آن بر رتبه، نظام، عقلانیت، همنوایی و ثبات است یعنی دیوانسالاری را توصیف کرده است:

- ♦ در این نظام مسئولیتها بر اساس مهارت و توانایی واگذار می شود.
- ♦ تأکید بر سلسله مراتب فرادست و فرودست و وحدت فرمانبری است
- ♦ مدیران باید از اسناد کتبی برای اداره کارکنان استفاده کنند
- ♦ مدیران باید مقرراتی ثابت، کامل و آموختنی را رعایت کنند.

نظریه تصمیم گیری

- ♦ در ۱۹۵۰ هربرت سیمن و جیمز مارچ چارچوب نظریه تصمیم گیری را برای درک رفتار سازمانی مطرح کردند .
- ♦ آنها الگوی دیوانسالاری را مبنای کار خود قرار دادند .
- ♦ از نظر سیمون عقلایی بود انسان حد و مرزی دارد .

دیدگاههای انسانی

این دیدگاهها در نقد نظریات ساختاری و غفلت آنها از بعد انسانی
بوجود آمدند. همانند:

مکتب روابط انسانی

پویایی گروهی

رهبری

مکتب روابط انسانی

- ♦ پژوهشهایی که با هدف بررسی جنبه انسانی و اجتماعی نیروی کار در صنعت انجام گرفت میان رشته ای بود: هم از دانش جامعه شناسی استفاده می کرد و هم از انسان شناسی اجتماعی و روان شناسی اجتماعی و در مقابل بر دستاوردهای این رشته ، علوم اجتماعی می افزود .

برخی انتقادهایی که بر مکتب روابط انسانی کرده اند.

۱. در این مکتب به نظام کلی سازمان اجتماعی توجهی نشده و ستیز نادیده گرفته شده
۲. به تاثیر اتحادیه های صنفی و محیط اقتصادی کل جامعه در بازده توجهی نشده است
۳. درباره نیازهای اجتماعی کارگران اغراق شده است.

پویایی گروهی :

♦ پویایی گروهی به معنی پژوهش درباره تغییراتی است که در رفتار افراد در گروههای کوچک رخ می دهد

♦ مطالعه گروه های اجتماعی کوچک است .

♦ محققین این حوزه عبارتند از:

کورت لوین

کولی

زیمل

رهبری :

- ♦ دهه ۱۹۵۰ آغاز توجه به حوزه رهبری بود .
- ♦ بیلز و مک گره کور نقشهای رهبران را در سازمانها بررسی کردند

دیدگاه‌های وحدت‌گرا

تأکید بر وحدت دیدگاه‌های ساختاری و انسانی

مکتب فن آوری اجتماعی

- ♦ در دهه ۱۹۵۰ فن آوری و تاثیر متقابل آن در گروههای کاری مطالعه شد.
- ♦ و این مکتب بر این فرض استوار بود که مدیران نباید فن آوری را ندیده بگیرند و نه گروه های کاری، که بازتاب آن در روابط انسانی است.
- ♦ برجسته ترین اعضای مکتب. رایس، امری و بامفورث هستند.

نظریه نظامها

این نظریه سخن از وحدت عملکرد سازمانی می راند ،
از بطن نظریه های اقتصادی ، جامعه شناختی
روانشناسی و علوم طبیعی زاده شده و موضوعات
گوناگون انسانی ، ساختاری محیطی و ... را در بر
می گیرد

مفاهیم درونداد ، برون داد، فرایند ، بازخورد ، بازده و تعادل از
جمله مفاهیم این نظریه هستند.

نظریه پیشامدی :

- ◆ نظریه پیشامدی به توانایی مدیر برای برخورد با وضعیتها و تنگناهایی که ممکن است در سازمان رخ دهد باز می گردد
- ◆ این نظریه به هماهنگی میان فرایندهای سازمانی و ویژگی های وضعیتی توجه داد
- ◆ برنز و استاکر دو نوع نظام مدیریت اساسا متفاوت را توصیف کردند .
 ۱. مکانیکی (ماشین دار)
 ۲. ارگانیکی (موجود زنده ، اندام انسان و انعطاف پذیر)

رهیافت وظایف مدیران

ده وظیفه مدیریت از نظر هنری مینتزربرگ:

۱. ریاست
۲. رهبری
۳. ارتباط
۴. بازبینی
۵. ترویج
۶. سخنگویی
۷. ابتکار
۸. چاره اندیشی
۹. تخصیص اعتبار
۱۰. مذاکره

انواع مدیریت و سرمایه داری شرکتی

مراحل توسعه شرکتهای بزرگ صنعتی از نظر گذر:

- ۱- سرمایه داری خانوادگی (قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰)
- ۲- سرمایه داری مدیریتی
- ۳- سرمایه داری نهادی

فصل هفتم: کار و شغل و قشر بندی در جامعه صنعتی

اهداف این فصل عبارتند از آشنایی دانشجویان با:

- ♦ تعریف کار و تفاوت آن با شغل
- ♦ معیار قشر بندی در جامعه صنعتی
- ♦ طبقات در جوامع سرمایه داری صنعتی
- ♦ کار زنان و تقسیم کار جنسی
- ♦ بیکاری و اقتصاد غیر رسمی بازار کار
- ♦ شکل گیری اتحادیه های کارگری

تعریف کار

کار وسیله ای است برای دسترسی به منابعی که به آن
به بتوان نیازهای اساسی را برطرف کرد.

شغل چیست ؟

شغل یا اشتغال ترتیبی است قرار دادی به منظور کار کردن برای دیگری ، کارفرما یا استخدام کننده و معمولاً ویژگیهای زیر را دارد:

۱. از خانه جداست
۲. زمان انجام دادن آن در اوقات مشخصی است .
۳. منبع در آمد است
۴. هویت و پایگاه اجتماعی شخص را در داخل جامعه مشخص می کند .

کارکنان چه کسانی هستند ؟

کارکنان یا نیروی کار همه کسانی را که بالای پانزده سال دارند و استخدام شده اند یا ذخیره استخدام هستند در بر می گیرد .

معیار قشر بندی در جامعه صنعتی

به نظر رایت ، اداره منابع اقتصادی در تولید سرمایه داری امروز سه بعد دارد و به وسیله این سه بعد می توان طبقات را در جامعه تشخیص دهیم:

۱. مدیریت سرمایه گذاریها یا سرمایه پولی
۲. مدیریت وسایل مادی تولید (زمین ، کارخانه و ادارات)
۳. مدیریت نیروی کار

طبقات در جوامع سرمایه داری صنعتی

۱. طبقه بالا

۲. طبقه متوسط

۳. طبقه کارگر

۱- طبقه بالا

طبقه ای است که به دلیل مدیریت مستقیم سرمایه صنعتی و مالی ، بیشترین ثروت جامعه را در اختیار دارد .

۲- طبقه متوسط و یقه سفیدان :

- ♦ اصطلاح طبقه متوسط شامل افرادی است که مشاغل گوناگون دارند و اکثر جمعیت کشورهای صنعتی را تشکیل می دهند. معادل فارسی آن « پشت میز نشین ها » است.

بخشهای طبقه متوسط

۱. طبقه متوسط قدیم (کشاورزان مالکان فروشندگان محلی و صاحبان سرمایه ی کوچک)
۲. طبقه متوسط بالا (دارای مشاغل مدیریت و حرفه ای هستند)
۳. طبقه متوسط پایین (شامل افرادی می شود که در مقام کارکنان دفتری ، معلمان ، پرستاران و مانند اینها به کار اشتغال دارند)

۳- طبقه کارگر :

طبق تعریف آبرو کرومبی و دیگران :

طبقه کارگر کسانی اند که کار یدی می کنند

بخشهای طبقه کارگری

♦ در طبقه کارگر به دو بخش می توان اشاره کرد .

۱. اشراف کارگری (قشر بالای طبقه کارگر) که دارای مهارتها و موقعیت راهبردی هستند.
۲. طبقه پایین کارگری که دارای مشاغل غیر تخصصی هستند

کار زنان :

♦ تا پیش از سال ۱۹۱۴ کار زنان بیشتر به کار زنا مجرد کارگر محدود بود . زنان یا در خانه خود می ماندند یا کاری در خارج از خانه (کلفتی) اختیار می کردند .

♦ متوسط دستمزد زنان در کشورهای صنعتی پایین تر از مردان است .

جنسیت و طبقه و بازتاب آن در کار

- ◆ د کس معتقد است که زنان مانند مردان زندگی حرفه ای دارند .
- ◆ اما مزدی که به زنان پرداخت می شود بسیار کمتر از مردان است و این بازتاب شغل های متفاوت زنان است .
- ◆ ساعات کار زنان متفاوت است و همچنین آنان بیشتر در بخش خدمات به کار مشغولند .
- ◆ تقسیم حوزه های کار به کار زنانه و مردانه علت تفاوت مشاغل زنان است .
- ◆ شغل بیشتر زنان محدود به کارهایی است که از مردان دستور می گیرند یا کارهای پیش پا افتاده انجام می دهند .
- ◆ زنان بخشی از کارگران حاشیه ای هستند .

نابرابری در کار :

دوروتی ودربرن تبعیضهای موجود در کار را به صورت زیر فهرست کرده است :

۱. طولانی بودن ساعت کار سرکارگرها
۲. جدایی مکانی کارگران یدی و غیر یدی
۳. نظارت دقیقتر بر ساعات کار کارگران یدی
۴. مرخصی استعلاجی کمتر و تعطیلات کمتر برای کارگران یدی
۵. گرایش به پرداخت حقوق کارگران به طور هفتگی تا از اضافه حقوق سالیانه بی بهره بمانند
۶. گرایش به اینکه کارگران یدی از حقوق باز نشستگی شرکتها استفاده نکنند

بیکاری

- ♦ بیکاری به نوع شغل بستگی دارد .
- ♦ بالاترین بیکاری مربوط است به کارگران ناماهر
یدی

تعریف بیکاری :

♦ هنگامی که شخصی برای گذارندن زندگی نیاز به شغلی با درآمد مناسب دارد و از لحاظ روحی و جسمی و سنی می تواند در یک رشته تولیدی و خدماتی کارایی داشته باشد، اما رکود اقتصادی و توزیع نامناسب درآمدها و عوامل دیگر او را از بازار کار رانده است. آن شخص دچار **بیکاری** است.

توزیع بیکاری

طبق بررسی ها (در انگلستان) بیشترین بیکاری در میان افراد یا مناطق زیر دیده می شود :

- ♦ جوانان زیر ۲۰ سال
- ♦ بیکاران مرد دراز مدت (یعنی تا ۱۲ ماه بیکارند).
- ♦ سیاه پوستان
- ♦ در مناطقی که صنایع (دودزای) قدیمتر مستقر بوده اند

پیامدهای بیکاری :

۱. فقر گریز ناپذیر است و وابستگی به رفاه دولتی به گسترش بیشتر فقر می انجامد
۲. از هم پاشیدگی خانواده محتملتر است .
۳. آثار فقر تا حدی به علت وجود اقتصادی غیر رسمی که بیکاران به وسیله آن به یکدیگر کمک می رسانند جبران می شود . اما این اقتصاد خود بر مشکلات اجتماعی می افزاید .

اقتصاد غیر رسمی بازار کار :

اقتصاد غیر رسمی به مبادله پول ، کالاها یا خدماتی
اشاره دارد که به دولت گزارش نمی شود .

عوارض اقتصاد غیر رسمی :

- ◆ امنیت شغلی آن بسیار ناچیز است .
- ◆ سطح دستمزد با ضوابط کشوری نا هماهنگ است .
- ◆ معیارهای بهداشتی نیز در آن رعایت نمی شود .

اتحادیه های کارگری :

اتحادیه ها سازمانهای خود جوشی هستند که کارگران برای دستیابی به حداکثر نیروی برخورد با کار فرمایان خود آنها را تشکیل می دهند .

پیدایی اتحادیه ها

- ♦ گیلدها ، انجمنهای صنفی خاصی اند که هم کارگران در آن گرد می آمدند و هم کارفرمایان . این انجمن ها از قرون وسطی در انگلستان وجود داشته است.
- ♦ در سال ۱۸۲۴ اتحادیه های کارگری قانونی شدند .

اتحادیه ها و سازمانهای کارگری در انگلستان :

- ♦ این کشور خاستگاه مبارزات کارگری می باشد .
- ♦ در ۱۷۹۹ هر نوع اتحادیه غیر قانونی اعلام شد .
- ♦ در سال ۱۸۱۲ مجازات اعدام برای افراد کارگر تشکیل دهنده اتحادیه تصویب شد
- ♦ در ۱۸۲۴ اتحادیه قانونی شدند.
- ♦ در ۱۸۳۶ نهضت چارتیسم به وجود آمد و هدف اش اتحاد کارگران با هم بود .
- ♦ در ۱۸۷۱ تشکیل اتحادیه های کارگری رسمیت یافت .

هدفهای اصلی نهضت کارگری در انگلستان

- ۱- بهتر کردن کمیت و کیفیت مزد و شرایط کار
- ۲- افزودن بر درآمد ملی و تأمین اشتغال کامل
- ۳- گسترش نفوذ طبقه کارگر و اتخاذ سیاست صنعتی

کنگره اتحادیه های کارگری انگلستان

- ◆ کنگره اتحادیه های کارگری عالیترین مرجع سازمانهای کارگری و در واقع مرکز کلیه اتحادیه های کارگری در انگلستان است و نقش ارشادی را برای اتحادیه های عضو ایفا می کند .

سازمان‌های کارگری فرانسه

- ♦ کارگران فرانسوی شرایط کار طاقت فرسایی داشتند .
- ♦ در ۱۸۳۰ کارگران رونامه‌هایی منتشر می‌کردند و در آن از حقوق خود در برابر کارفرمایان دفاع می‌کردند
- ♦ در ۱۸۳۱ بحران اقتصادی در فرانسه اوج گرفت و کارگران بیکار تظاهرات کردند
- ♦ در ۱۸۳۲ تشکیل انجمن برادری و بشر دوستی به دست کارگران نساجی شهر پاریس
- ♦ در ماه مه ۱۸۳۲ کارگران چاپخانه‌های شهر نانت اتحادیه صنفی خود را به وجود آوردند .
- ♦ در ۱۸۸۴ تصویب قانون تشکیل سندیکا
- ♦ در ۱۸۸۷ اتحادیه حرف و صنایع به وجود آمد
- ♦ در ۱۸۹۵ کنفدراسیون کارگران فرانسه تشکیل شد که به دو قسمت شدند یکی مسیحی و دیگری انقلابی

سازمانهای کارگری امریکا

- ♦ در ۱۷۹۲ صنف کفاشان اولین سازمان کارگری را تاسیس کردند
- ♦ در اواخر ۱۸۶۰ اتحادیه ملی کارگری تشکیل شد

سازمانهای کارگری شوروی

- ♦ در اواخر قرن نوزدهم سازمانهای کارگری تشکیل شدند
- ♦ با روی کار آمدن حکومت کارگری در روسیه ، اتحادیه های کارگری به شعبه های حزب کارگر تبدیل شدند

فصل هشتم: اعتصاب در کشورهای صنعتی

اهداف این فصل عبارتند از آشنای دانشجویان با :

پدیده اعتصاب ،

تعریف ،

انواع ،

علت ها و

نظریه های آن در کشورهای مختلف صنعتی

اعتصاب و تعطیلی کارگاه

- ◆ وقتی که کارگران و سازمانهایشان نتوانند اختلافات جمعی را با کارفرمایان حل کنند ممکن است اعتصاب یا تعطیلی کارگاه پیش بیاید
- ◆ اعتصاب حربه کارگران و
- ◆ تعطیلی کارگاه حربه کارفرمایان است .

تعریف اعتصاب

◆ عبارتست از

خودداری ارادط و دسته جمعی کارگران از انجام دادن کار که به منظور رسیدن به هدفهای مشخصی صورت میگیرد ، اما به معنی نقض همیشگی قرارداد نیست.

تعطیلی کارگاه

کارفرما برای تهدید کارگران و زور آزمایی در مقابل آنها
به منظور تحمیل شرایط کار موقتاً محل کار را تعطیل میکند

رسمیت یافتن حق اعتصاب

- ◆ فرانسه سال ۱۸۶۴
- ◆ انگلستان سال ۱۸۷۵
- ◆ در شوروی سابق اصلاً به رسمیت شناخته نشد

انواع اعتصاب از نظر محتوا

اقتصادی

اجتماعی

سیاسی

انواع اعتصاب از نظر شکل

۱. تحریم
۲. کم کاری
۳. خوداری از اضافه کار
۴. تحصن
۵. تهدید کننده
۶. نوبتی
- ۷- خرابکاری در محل کار
- ۸- غیر رسمی
- ۹- گروگانگیری
- ۱۰- جلوگیری از اشتخدام
- ۱۱- اشغال محل کار
- ۱۲- اعتصاب همدردی

علتهای اعتصاب

درخواست:

- ◆ افزایش دستمزد
- ◆ کاهش ساعت کار
- ◆ تضمین شغلی
- ◆ تغییر در روش تولید
- ◆ مشارکت در تصمیم گیری

اعتراض به:

- ◆ مدیریت
- ◆ نارسایی ها
- ◆ وضعیت محیط کار

و همچنین:

همکاری با سایر کارگران
دفاع از تشکلهای کارگری
وجود اختلاف نظر
اهداف سیاسی
موج نا آرامی از سایر کشورها
ستیز طبقاتی

اعتصاب و نظریه همکاری

- ◆ از این دیدگاه چون ستیز ذاتی نظام نیست لذا از حفظ وضع موجود پشتیبانی میشود
- ◆ اعتصاب ، بیماری و بر خلاف نظم است

اعتصاب و نظریه ستیز

- ◆ از این دیدگاه وضع موجود بیماری و انحراف است
- ◆ لذا ستیز و اعتصاب پسندیده است

اعتصاب و نظریه مشروعیت و بازار

بروز ستیز ممکن است برای
تقویت وضع موجود مفید باشد

اعتصاب در فرانسه

- ◆ شورترو و تیلی اعتصاب در فرانسه را بررسی کرده اند
- ◆ به نظر آنها در بررسی اعتصاب سه دیدگاه وجود دارد:
 ۱. دیدگاه نخست اعتصاب را حاصل فقر کارگران میداند
 ۲. دیدگاه دوم اعتصاب را گسست در نظم اجتماعی میداند
 ۳. دیدگاه سوم اعتصاب را حاصل ستیز منافع میداند

دوره های اعتصاب در فرانسه

۱. سال ۱۸۰۰ مرحله پیشه وری
۲. سالهای ۱۸۰۰ - ۱۹۴۵ مرحله تولید انبوه
۳. سالهای ۱۹۴۵ به بعد مرحله بخشهای علمی

اعتصاب در سوئد

- ◆ کورپی وشالف در این زمینه تحقیق کرده اند
- ◆ آنها بیشتر دیدگاه صنعتگرای چند بعدی را مد نظر قرار داده اند
- ◆ به نظر آنها در بررسی اعتصاب باید توزیع منافع قدرت را مد نظر قرار داد.

اعتصاب در امریکا

- ♦ ادواردز معتقد است که اعتصاب در امریکا مبارزه ای است که بر سر نظارت بر کار در دوره ای طولانی صورت گرفته است

اعتصاب در بریتانیا

- ◆ ناولز در بررسی اعتصاب در بریتانیا سه نوع مهم اعتصاب را مشخص کرده است :
 - ۱. بنیادی (دستمزد)
 - ۲. سایشی (استخدام طبقات خاص)
 - ۳. همبستگی (اتحادیه های صنفی)
- به نظر او اعتصاب در بریتانیا حالت موجی دارد .

فصل نهم: نهادهای اجتماعی و فرهنگی جامعه صنعتی

آشنایی با نهادهای اجتماعی فرهنگی جامعه صنعتی:

◆ خانواده و خویشاوندی

◆ آموزش

◆ شهر صنعتی

◆ مالکیت

◆ مذهب

خانواده در جامعه صنعتی:

بقای هر جامعه به باز تولید نسل های جدید جمعیت در آن جامعه بستگی دارد.

خانواده در جامعه صنعتی: ادامه.....

- ♦ در اکثر این جوامع روابط جنسی ، فرزند پروری ، و اجتماعی کردن کودکان در نهادی به نام **خانواده هسته ای** صورت می گیرد.
- ♦ خانواده هسته ای واحدی خانگی است مرکب از یک زن و یک مرد و کودکان وابسته آنان

خانواده در جامعه صنعتی: ادامه.....

- ◆ ساخت خانواده در حال زوال است و شکل جدیدی از خانواده با عنوان **تک والدی** در حال ظهور است
- ◆ در این خانواده فقط پدر یا مادر وظایف اجتماعی پدر و مادر را انجام می دهد.

خانواده در جامعه صنعتی: ادامه.....

- ♦ خانواده های بازسازی شده نیز در این جوامع رواج دارد
- ♦ خانواده های بازسازی خانواده ای است که پدر یا مادر پس از جدای همسر دیگری می گزینند

خانواده در جامعه صنعتی: ادامه.....

- ♦ از دیگر اشکال خانواده در این جوامع خانواده پرورشی است
- ♦ خانواده پرورشی: خانواده ایت که دو شخص بزرگسال (غیر از پدر و مادر) وظیفه ی تربیت فرزند را بر عهده می گیرند .

خانواده در جامعه صنعتی: ادامه.....

- ♦ مهم ترین دگرگونی در خانواده از قرن ۱۸ به بعد پدید آن زمانی بود که تولید کالا در کارخانه ها سازمان دهی شد.
- ♦ خانواده برخی از کار کرد خود را از دست داد.

دیدگاه تونی بیلتون در باره کارکردهای خانواده

تونی بیلتون و همکارانش معتقدند که تاثیر صنعتی شدن بر زندگی خانوادگی را نباید بی چون و چرا پذیرفت. چرا که:

- ۱- بسیاری خانواده ها همچنان به تولید کالا برای مصرف خانوادگی ادامه داند.
- ۲- کنار رفتن زنان و کودکان از فعالیت های تولید به سرعت و قاطعیتی که برخی می پندارند رخ نداد.
- ۳- کار روزانه برای تبدیل کالا به شکل قابل مصرف در خانواده ندیده گرفته شده است.
- ۴- با ظهور تولید کارخانه ای، مردان از زنان و فرزندان جدا نشدند، بلکه گاه تمام اعضای خانواده در کارخانه ها استخدام می شدند.
- ۵- کارکردهای مربوط به تفریح و تامین اجتماعی کاملاً از دوش خانواده برداشته نشده است.

خویشاوندی در جوامع معاصر

- ♦ در بریتانیا، طبق پژوهش یانگ و ویلموت در دهه ۱۹۵۰، شبکه های خویشاوند شالوده مهمی را برای همبستگی و اجتماع پذیری تشکیل می داد
- ♦ اما اکنون تحرک های جغرافیایی پیوند های خویشاوندی را سست کرده است

ازدواج و طلاق در بریتانیا :

- ♦ در جامعه بریتانیا روابط زناشویی به صورت شکننده و آسیب پذیری در آمده است.
- ♦ ازدواج هنوز دو خانواده را به هم پیوند می دهد اما چنین پیوند هایی چندان اهمیتی از لحاظ اجتماعی ندارند.
- ♦ و در بریتانیا تاکید هنجاری بر ازدواج بر روی رضایت عاطفی و جنسی است نه رسیدن به ارتقای اجتماعی و ارث

دلایل طلاق در بریتانیا

- ۱- یکی از علت های شکست زناشویی تاکید اجتماع بر انجام تعهدات به صورت فردی است.
- ۲- علت دیگر نبود فشار مؤثر از طرف خویشاوندان است.
- ۳- نبود محدودیت های ساختاری و هنجاری باعث آسانی گسستن و از هم پاشیدگی می شود.

خانواده معاصر و فرزند پروری

- ◆ فرزند سالاری دستاورد جامعه صنعتی است
- ◆ زیرا نه تنها پدر و مادر گرایش به صرف وقت بیشتر برای فرزندان دارند بلکه پرورش و حمایت کامل از فرزندان دلیل وجودی خانواده است

آموزش و پرورش در جهان صنعتی :

♦ گیدنرمی گوید امروزه در همه ی کشورهای جهان آموزش و پرورش به صورت یکی از حوزه های مهم سرمایه داری در آمده است. اما شیوه های آموزشی و سطوح آموزشی در کشورها فرق زیادی با هم دارند:

در فرانسه نظام متمرکز است.
در امریکا نظام نا متمرکز است.

مدارس و سرمایه داری صنعتی :

- ♦ ساموئل بولز و هربرت جیتس درباره ی لزوم پیوند آموزش و پرورش با صنعت و پاسخ گویی به نیازهای صنعتی معتقدند که : آموزش و پرورش چندان تاثیری دربرابری اقتصادی نداشته است. بلکه نهادی است که نیاز های اقتصادی سرمایه داری صنعتی را برآورده می کند
- ♦ نیروی انسانی مهم ترین عامل تشکیل دهنده ی نظام روابط صنعتی است. نیروی کار به کمک دانش های خود وظایف و مسولیت هایی را که بر عهده دارد انجام می دهد.

شهر صنعتی:

- ◆ پیشرفت در فناوری کشاورزی به دگرگونیهای ژرفی در زندگی اجتماعی انجامید.
- ◆ فواید صنعتی شدن نیز زندگی اجتماعی را سراپا دگرون کرد.
- ◆ سکونت گاه های شهری تازه تاسیس، کانون صنعت و بانکداری و مدیریت مالی و صنعتی شدند

نظریه پل ویریلیو درباره شهر ارتباطی :

- ◆ پس از انقلاب صنعتی ما با شهر هایی آشنا شدیم که با شبکه راهها و حمل و نقل به یکدیگر مربوط بودند. این پدیده را تقابل شهر و روستا نامید.
- ◆ اما از پایان قرن بیستم به بعد تقابل شهر و روستا وجود ندارد بلکه تقابل مرکز - حاشیه مطرح است.
- ◆ ما امروزه به سوی انقلاب ارتباطات پیش می رویم که اینترنت به نوعی آغاز ساختمان شهری تازه است. شهری بالقوه با شبکه ارتباطی درونی بر اساس سرعت مطلق امواج الکترومغناطیسی. نوعی فرا مرکز و جهان شهر که تمام شهر های واقعی اقمار و حواشی آن هستند.

نظریه پل ویرلیو درباره شهر ارتباطی ادامه.....:

شهر جدید	شهر قدیم
◆ شهر بالقوه	◆ شهر موضعی
◆ شهر در زمان واقعی	◆ شهر در مکان واقعی

مشکلات اجتماعی شهرها:

♦ ساکنان شهرها با چنین مشکلاتی رو به رویند:

۱- جرایم

۲- آلودگی هوا

۳- سر و صدا

۴- بیکاری

۵- شلوغی مدارس

۶- ناکافی بودن وسایل حمل و نقل انبوه .

مالکیت صنعتی و انواع آن :

مالکیت همگانی

مالکیت تعاونی

مالکیت خصوصی

مالکیت همگانی خود سه شکل دارد:

۱- مالکیت دولتی: این صنایع زیر نظر مستقیم وزارتخانه اداره می شود.

۲- مالکیت شهرداری: صنایعی که کاربرد همگانی داشت و برای تامین رفاه شهروندان زیر نظر مقامات محلی اداره می شود.

۳- شرکت دولتی: بدون درگیر کردن حکومت در نظارت روزانه بر فعالیت های شرکت.

مالکیت تعاونی:

◆ همانند

۱. تعاونیهای راه آهن: سازمان های خود جوشی که مالکیت آن ها با استفاده از آن است.
۲. انجمن های ساختمان سازی

مالکیت خصوصی:

- ◆ کسبه خرده پا
- ◆ شرکت سهامی عام

شرکت سهامی عام

به معنی این بود که دو یا چند نفر مسئولیت مشترک تجارتي را بر عهده می گرفتند.

مشکلات شرکت های همگانی:

۱- مالکیت این شرکت ها از تسلط بر آن جدا شده است.

۲- در چنین شرکت هایی مدیریت واقعی شرکت در دست تعدادی مدیر حرفه ای است.

۳- شرکت ها به هنگام واگذاری و خرید و فروش سهام ممکن است دچار تغییراتی شوند.

مذهب در جهان صنعتی:

- ◆ **کلود لوتران** معتقد است که غرب در مرحله گذار(انتقال) به سوی فرا تجدد است. ویژگیهای این مرحله عبارتند از:
 - ۱- تردید درباره ارزشهای غالب جامعه
 - ۲- بروز بحران ارزشهای معنوی

سیر تحول تفکر دینی در مغرب زمین

کلود لوتران دوران های گذشته را به این صورت زمانبندی کرده:

۱- از عهد باستان تا قرن ۱۸ که الگوی حاکم بر جوامع اروپای صنعتی است .

۲- تولد تفکر علمی جدید که با مکتب اصالت عقل در تفکر اروپایی پیوندی نزدیک داشت.

۳- ظهور جنبش نهیلیسم . در ابتدای قرن ۲۰ ماکس وبر سخن از ناکامی و سرخوردگی جهان می گوید.

۴- دوره ی بازگشت به مذهب از ۱۹۶۰ تا کنون

علت های گرایش به سوی طیف مذهبی " عصر جدید "

الف: جوامع مصرفی مشوق فرد گرایی است و سر کار چندان با فرایض جمعی ندارد.

ب: نابودی آرمان های جمعی و نبود ارزش های مذهبی جمع گرایانه فرد را در گزینش مسیر زندگی بی راهنما گذاشته است

ج: افراد با گزینش گرایش های طیف مذهبی عصر جدید به تدریج بینشی پیدا میکنند که رابطه میان جسم و روح جهان را توجیه میکند.

فصل دهم: ویژگیهای روانی جامعه صنعتی

اهداف این فصل عبارتند از:

- ◆ آشنایی با ویژگیهای روانی قرون وسطی
- ◆ آشنایی با ویژگیهای روانیدوره رنسانس
- ◆ آشنایی با ویژگیهای روانی سروایه داری

مقایسه ویژگیهای روانی جامعه قرون وسطی با جامعه صنعتی جدید

♦ اریک فروم از جمله کسانی است که روانشناسی جامعه صنعتی پرداخته است فروم می گوید اگر جامعه جدید را با قرون وسطی مقایسه کنیم در می یابیم که مهمترین ویژگی قرون وسطی قبول آزادی فردی است.

♦ در پایان قرون وسطی در ساختمان اجتماع و شخصیت انسان تغییراتی نمودار شد و مرکزیت اجتماع به سستی گرایید سرمایه و رقابت اهمیت بیشتری پیدا کرد.

علت ویرانی سریع اجتماع قرون وسطایی در ایتالیا .

۱. موقعیت جغرافیایی ایتالیا و منافع حاصل از تجارت
۲. دشمنی و درگیری میان پاپ و امپراطور و ایجاد واحدهای مستقل.
۳. نزدیکی به مشرق زمین و فراگیری بعضی از فنون.

ویژگیهای روانی دوره رنسانس

۱- فرد از اسارت قیود اقتصادی و سیاسی رها می شود .

ویژگیهای روانی دوره رنسانس
ادامه.....

۲- فرد از وابستگیها و علایقی که به وی امنیت می دهد
محروم شد.

ویژگیهای روانی دوره رنسانس
ادامه.....

۳- فرد دیگر در جهان بسته ای محبوس نبود .

ویژگیهای روانی دوره رنسانس
ادامه.....

۴- فرد در جهان بی انتها و پر مخاطره ای سرگردان
بود.

ویژگیهای روانی دوره رنسانس
ادامه.....

۵- در پی یافتن هویتی برای خود بود .

ویژگیهای روانی دوره رنسانس ادامه.....

ویژگیهای روانی دوره رنسانس
ادامه.....

۶- فرد را قدرتهای بالاتر از او تهدیدش می کردند .

ویژگیهای روانی دوره رنسانس
ادامه.....

۷- دیگران رقیب او (فرد) بودند .

ویژگیهای روانی دوره رنسانس
ادامه.....

۸- فرد دچار احساس پوچی و بدبختی شد .

ویژگیهای روانی دوره رنسانس
ادامه.....

۹- فرد منزوی و تنها شده بود و خطر از همه سو او را
تهدید می کرد .

تفاوت آموزه های لوتر با آموزه های کلیسای کاتولیک

- ۱- لوتر به انسان در مسائل مذهبی استقلال داد
- ۲- پروتستان نقش واسطه ها را در رابطه میان انسان و خدا برداشت.

ویژگیهای روانی دوره سرمایه داری انحصاری

- ♦ عواملی که به ضعف نفس فردی می انجامید پیشی می گیرد و آن ها که به او نیرو می دهند از اهمیت می افتند
- ♦ احساس ناتوانی و تنهایی فرد افزایش می یابد
- ♦ از بند های قدیمی می رهد و
- ♦ کارگران امکان مبارزه ی جمعی پیدا می کنند
- ♦ در حوزه دمکراسی نیز وضع مانند حوزه ی اقتصادی است

طرح مسئله گریز از آزادی

♦ اریک فروم معتقد است که:

مردم نمی توانند بار آزادی منفی (یعنی آزادی از قید و بند ها) را تحمل کنند ، لذا می کوشند خود را از دو طریق اصلی از شر آن رها کنند :

۱. تسلیم به یک رهبر (کشور های فاشیستی)
۲. همرنگی با دیگران (کشورهای دموکراتیک)

راههای گریز از آزادی

۱. قدرت گرایی
۲. تخریب
۳. همرنگی ماشینی

راههای گریز از آزادی ۱- قدرت گرایی

در این راه شخص می کوشد برای فرار از تنهایی یا تسلیم شود یا بر دیگران تسلط پیدا کند .

راههای گریز از آزادی ۱- قدرت گرایی

ادامه.....

- ♦ اشکال گرایشهای آزار گرانه (سادستی)
- ۱. نوع اول وابسته کردن دیگران به خود است
- ۲. نوع دوم شامل هم تسلط بر دیگران و هم استثمار آنها
- ۳. نوع سوم گرایش به آزار جسمی و روانی دیگران

راههای گریز از آزادی
۲- تخریب

شخصی که احساس تخریبی دارد راه گریز از احساس
ناتوانی خود را تخریب دنیای بیرونی می داند

راههای گریز از آزادی ۳- هم‌رنگی ماشینی

مقصود از این راه گریز که اغلب افراد اجتماع به آن روی می آورند از دست دادن هویت به گونه ای است که شخص فقط دنبال رو الگوهای فرهنگی اجتماع می شود .

آگاهی طبقاتی و گرایشهای سیاسی طبقات مختلف

♦ آنتونی گیدنز در کتاب جامعه شناسی به گرایشهای طبقات اجتماعی گوناگون و رفتارهای آنها در رای گیریهای انتخاباتی اشاراتی کرده است.

آگاهی طبقاتی و گرایشهای سیاسی طبقات مختلف ۱- طبقه بالا

- ♦ در بریتانیا آن دسته از ثروتمندان و خانواده های که ثروت آنها در چند نسل به ارث رسیده است غالباً به کسانی که ثروت خودساخته دارند به دیده حقارت می نگرند .

آگاهی طبقاتی و گرایشهای سیاسی طبقات مختلف ۲- طبقه متوسط .

- ♦ مارکس پیش بینی می کرد که سرمایه داران خرده پا در فرآیند انباشت سرمایه های بزرگ به کلی نابود خواهند شد اما چنین نشد .
- ♦ صاحبان سرمایه های کوچک که جزء طبقات متوسط قدیمی هستند معمولاً موجودیت خود را در مقابل سرمایه های بزرگ در خطر می بینند.

آگاهی طبقاتی و گرایشهای سیاسی طبقات مختلف ۲- طبقه متوسط ادامه.....

انواع طبقه های متوسط و دیدگاههای آنها :

۱. طبقه های متوسط بالا (معمولاً دیدگاه آزاد منشانه تر درباره موضوع های اجتماعی و سیاسی دارند)
۲. طبقات متوسط پائین (اگرچه گروه ناهمگنی را تشکیل می دهند و کارشان با یقه آبیها یکسان است اما معمولاً نگرشهای اجتماعی و سیاسی آنها با کارگران تفاوت دارد .

آگاهی طبقاتی و گرایشهای سیاسی طبقات مختلف ۲- طبقه کارگر.

- ♦ معمولاً در همه کشور های صنعتی و دموکراتیک احزاب لیبرال و چپگرا آراء خود را از افرادی که طبقات پائین اجتماع هستند به دست می آورند .

روشهای بررسی آگاهی طبقاتی

۱. روش آوازه ای

۲. روش ذهنی

۳. روش ذهنی ساخت طبقه ای

۱- روش آوازه ای

- ♦ در این روش از پاسخگویان پرسیده می شود که آنها افراد دیگر را در چه طبقه ای قرار می دهند

۲- روش ذهنی

♦ عبارتست از پرسش از افراد درباره اینکه خودشان را جزء چه طبقه ای به شمار می آورند .

۳- روش ذهنی ساخت طبقه ای

- ♦ بررسی اینکه مردم درباره ی ماهیت و منابع نابرابری اجتماعی چگونه می اندیشند

فصل یازدهم : نهادهای سیاسی جامعه صنعتی

اهداف این فصل عبارتند از آشنایی دانشجویان با :

- ♦ نهادهای سیاسی جامعه صنعتی
- ♦ تعریف ، انواع و روشهای پرداخت مزد
- ♦ نظریات زادتسکی در مورد لیبرالیسم ، سوسیالیسم و دموکراسی
- ♦ نظر پل ویریلیو درباره دموکراسی
- ♦ نظر فون هایک درباره آینده دموکراسی

دمو کراسی صنعتی :

دمو کراسی صنعتی مفهومی است که از بطن سرمایه داری زاده شده که حاصل کشمکش پیوسته میان مرزهای اقتدار مربوط به مالکیت و محدودیتهای که به حقوق کارگران تحمیل می شود.

دموکراسی صنعتی: اهمیت

- ♦ جدل بر سر مفهوم دموکراسی صنعتی به این خاطر مهم است که شکل کلی روابط صنعتی را بویژه از لحاظ عوامل مربوط به قدرت حاصل از روابط صنعتی، مشروعیت بخشیدن به مدیریت، اتحادیه ها و کارگران دولتی و خصوصی و قابلیت تجدید ساختار سازمانها، مشخص میکند.

دمو کراسی صنعتی: تعریف

♦ خلاصه ترین تعریف از دمو کراسی صنعتی به روایت
آبر کرومبی و همکارانش (۱۹۸۴):

دمو کراسی صنعتی به معنای شرکت کارگران در
تصمیم گیری‌هایی است که در سرنوشت آنان تاثیر
دارد.

سازو کارهای تحقق دموکراسی:

- ۱- اتحادیه گرایي و گفت و گو بر سر شرایط کار به طور دسته جمعی
- ۲- شوراهای کار و مشورت میان مدیران و کارکنان
- ۳- تصمیم گیری مشترک ، که حضور نمایندگان کارکنان را بر کرسی های هیئت مدیره شرکت و شرکت آنان در تصمیم گیری را تضمین می کند.
- ۴- نظارت کارگری بر صنعت

مزد و اهمیت آن در دموکراسی

چگونگی تعیین و پرداخت مزد از شاخصهای
دموکراسی صنعتی است .

تعریف مزد:

آنچه در ازای کار انجام شده به فرد پرداخت می شود
(زاهدی ۱۳۶۶)

تأثیر مزد در امور سیاسی و اقتصادی و اجتماعی : ۱

۱- هزینه تولید و در نتیجه تعیین قیمت کالاها و خدمات

۲- میزان تقاضای کالا های مصرفی

۳- میزان وجوه تامین اجتماعی، حق بیمه ها و خسارت ناشی از کار

۴- میزان تورم در کشور

۵- سطح اشتغال نیروی انسانی

تأثیر مزد در امور سیاسی و اقتصادی و اجتماعی : ۲

۶- رشد تورم در کشور

۷- توزیع درآمد و تعدیل نابرابری ها

۸- موازنه پرداخت کشور

۹- سطح زندگی افراد

۱۰- میزان اختلافات حرفه ای

۱۱- صلح و آرامش صنعتی

انواع مزد:

۱. **مزد پولی** - مقدار واحد پولی که عملاً هر فرد دریافت می کند
۲. **مزد واقعی** - میزان قدرت خرید با مزد دریافت شده
۳. **حداقل مزد** - مزدی که برای گذارندن زندگی و باز تولید نیرو برای ادامه کار لازم است.
۴. **مزد زندگی** - حداکثر سطح بالای مزد است که شخص با آن از همه ی امکانات رفاهی کشور پیشرفته صنعتی بهره مند شود
۵. **مزد منصفانه** - میانگین مزد و مزد زندگی

مزد و بازده

نظام مناسب مزد به گونه ای است که در آن میان مزد و میزان بازده مزد رابطه ای معقول و منطقی برقرار باشد

روشهای پرداخت مزد

♦ بر حسب زمان و مکان و صنعت و کشورهای مختلف
فرق می کند . اما به طور کلی به دو دسته تقسیم می
شود :

۱- روش زمانی

۲- روش کار مزدی

ملی کردن صنایع

- ♦ برای ملی کردن صنایع و اجتماعی کردن رای گیری در انگلستان پس از جنگ شورو هیجانی به وجود آمد .
- ♦ دولت کارگری سال ۱۹۴۵ با شعار سوسیالیستی کردن "قله های رهبری" در اقتصاد به قدرت رسید. در آن دوره موضوع مهم و بحث انگیز چگونگی سوسیالیستی کردن بود. برخی از عناصر درون اتحادیه ی کارگری و حزب کارگر بریتانیا می گفتند ملی کردن اساس برقراری دموکراسی صنعتی است به شرط اینکه زیر نظارت نیروی کار باشد .

ملی کردن صنایع موافقین

۱ نظریات هربرت موریسون

- ♦ هربرت موریسون معتقد است که هیچ بخش از برنامه سوسیالیستی برای برقراری نظارت کارگری یا مبارزه با در حکم کالا بشمار آمدن نیروی کار با ملی شدن تحقق نمی یابد.
- ♦ عقایدش به عنوان مورسیون شهرت یافت.
- ♦ او نوع خاصی از الگوی سوسیالیسم دولتی را پیشنهاد کرده است که در آن به کارایی اقتصادی زیر نظارت رهبری سیاسی متمرکز توجه شده است.

ملی کردن صنایع

۲ نظریات هربرت موریسون

♦ طبق نظر موریسون شرکت های دولتی باید به سه اصل متکی باشد:

- ۱- گماردن خبرگان به مدیریت
- ۲- مسئول بودن صنعت و مدیران در برابر وزیران
- ۳- اداره صنایع بر طبق روح کارایی تجارتي

ملی کردن صنایع.....مخالفین نظریات بوین، لکی، دیوکس

- ♦ در مقابل نظر موریسون، دیدگاه رهبران با نفوذ اتحادیه های کارگری نظیر بوین، لکی، دیوکس و شل قرار دارد.
- ♦ شل در مخالف با موریسون می گوید هر سه اصلی که شرکت های دولتی باید به آن متکی باشند کاملاً ناقص برقراری نظارت کارگران بر تصمیم گیری صنعتی است.

ملی کردن صنایع نظریات مخالفین

♦ یکی از مهمترین استدلالهای مخالفان ملی شدن صنایع بریتانیا پس از ۱۹۴۵ این بود که برنامه حزب کارگر برای سوسیالیستی کردن مشخص نیست و این بی برنامهگی به زیان تحقق آرمانهای دموکراتیک است.

الگوی سوئد و اشتیاق دوباره به دموکراسی صنعتی

رمزی می گوید که شوق دوباره به مشارکت کارگران را میتوان به آخر دهه ی ۱۹۶۰ نسبت داد. فریاد های طلب دموکراسی صنعتی از ۱۹۶۶ در برخی کشورهای اروپایی مانند سوئد و آلمان غربی پیدا شد که منابع اصلی برانگیخته شدن به دموکراسی صنعتی در این جوامع عبارت بودند از:

۱. منبع اول: وجود اشکال نهادی شده دموکراسی صنعتی
۲. دومین منبع: رشد سریع ساختار کارگاه کارگزاران
۳. سومین منبع: گسترش چارچوب اتحادیه گرایی

ویژگی دوره ای دموکراسی صنعتی

♦ دموکراسی صنعتی در کشورهای صنعتی پس از جنگ جهانی دوم، ویژگی ادواری داشته است:

۱. دوره ی جدلی

۲. مشاهده دقیق فعالیت علمی در صنعت

۱- دوره ی جدلی

- ♦ دوره ی جدلی که به جنبه های اخلاقی و سیاسی و دیدگاههایی مربوط به این امر می پردازد که :
به فرض بروز دگرگونی در دیدگاهها و ساختارهای قدرت و منافع گروهها، دموکراسی صنعتی ممکن است به چیزی تبدیل شود

۲- دوره مشاهده دقیق فعالیت علمی در صنعت

♦ دوره ی دیگر مبتنی است بر مشاهده فعالیت علمی در صنعت و از شواهد تجربی مربوط به موجودیت هدف ها و منطق (مشارکت) بهره می گیرد. این شواهد نشان میدهند که مشارکت مجموعه ای است از روابط که گروهها پیوسته در پی یافتن آن هستند .

لیبرال‌سیم، سوسیالیسم و دموکراسی نظریات زادن‌تسکی

- ♦ **لیبرال‌سیم** آموزه‌ای است سیاسی که هدف آن پیشینه کردن آزادی فردی و به ویژه دفاع از این آزادی در برابر دولت است. اما این آزادی بازتاب آزادی طبیعی فرد نیست بلکه دستاورد حکومتی است که بر آیند نیروهای مختلف برای پیشبرد شکل خاصی از زندگی است.
- ♦ زادن‌تسکی از خود می‌پرسد که با از هم پاشیدن سوسیالیسم در کشورهای اروپای شرقی آیا واقعا همگی همگام به سوی سرمایه‌داری در حرکتیم؟
- ♦ او. پاسخ میدهد خیر

لیبرال‌سیم، سوسیالیسم و دموکراسی نظریات زادنتسکی.....

- ♦ صحنه‌ی امروز جهان و آن چه در آینده تجربه خواهیم کرد
پایان تاریخ لیبرال دموکراسی است.
- ♦ زادنتسکی تاکید می‌کند که نظام لیبرال دموکراتیک ماهیتاً
ربطی به پیروزی سرمایه‌داری بر سوسیالیسم یا سوسیالیسم بر
سرمایه‌داری ندارد. بلکه لیبرال دموکراسی می‌خواهد دو
ارزش متضاد آزادی و برابری و یا نابرابری و برابری را با هم
آشتی دهد.
- ♦ نظام لیبرالی بر پایه‌ی نابرابری پدیدار است و نظام
دموکراتیک بر پایه‌ی برابری.

لهستان یا سرمایه داری سیاسی نظریات زادنتسکی.....

- ♦ در ۱۹۸۹ کمونیسم سقوط کرد
- ♦ مردم لهستان فکر می کردند با انداختن رای وضعیت رفاه فراهم میشود
- ♦ علت این که در لهستان هنوز فکر می کنند لیبرال دموکراسی حقیقتی والا است عبارت بود از:
نبود بلوغ سیاسی - روان پریشی همگانی - مد روز
دلیل دیگر اینکه:
- ♦ لیبرال دموکراسی رفاه به بار نمی آورد اما قدرت ایجاد می کند

پیش نیاز های کشورهای سوسیالیستی نظریات زادنتسکی.....

- ♦ کشورهای سوسیالیستی در واقع نیازی به دموکراسی و لیبرالسیم و همبستگی نداشتند.
- ♦ هدف طبیعی آن ها باید ترقی سطح تمدن باشد.
- ♦ شرط اساسی دستیابی به چنین ترقی ، انباشت سرمایه است.

نمونه ی رشد : سوئد پایان مهمانی

- ◆ سوئد از ۳۰ سال پیش تا کنون در صف مقدم دولت های رفاه اجتماعی اروپا قرار دارد.
- ◆ برخی معتقدند که آنچه (مدل سوئد) نامیده می شود موفقترین شکل چنین حکومتی است که در آن تعادل میان سرمایه کار مزدوری، میان آزادی و برابری و بالاخره میان آن چه خصوصی است و آن چه دولتی است حفظ شده که این توازن به برکت شعور و میانه روی گروه سیاسی حاکم حاصل شده است.

نمونه ی رشد :سوئد پایان مهمانی نظریات زادنتسکی.....

- ♦ زادنتسکی این نظر را نادرست می داند و می گوید طبقه ی سیاسی سوئد در ۳۰ سال اخیر برای این ملت عموماً با استعداد و پر کار به صورت سربار در آمده است.
- ♦ عیب جویان مدل سوئدی دولت رفاه اجتماعی اغلب با این انتقاد روبرویند که در تاریخ بینی مبالغه می کنند و چون گرایشی به دولت رفاه عامه ندارند توانایی مطالعه و مشاهده آنان کم است .

سه اصل رشد مداوم سطح تمدن جامعه

فعالیت،

برتری جویی،

تعادل نظام اجتماعی

نقد نظر زادنتسکی

- ♦ زادنتسکی در نشان دادن بحران دموکراسی لیبرالی در غرب و مقایسه آن با نظام سوسیالیستی موفق است. به ویژه تحلیل در مورد حکومت سوئد و لهستان.
- ♦ دیدگاه او متأثر از پارتو، شومپیتر و مهم تر از همه ماکیاولی است.
- ♦ تحلیل های زادنتسکی بسیاری از دستاوردهای تمدن که با رنج، مبارزه بسیار به دست آمده به دیده حقارت می نگرد
- ♦ می کوشد نظریه حکومت نخبگان را از بدنامی و رسوایی نجات دهد.
- ♦ گرچه تحلیل های او چندان دور از واقعیت نیست اما جنبه ی بدبینانه و تاریک اندیشانه ی آن ها و به عبارت دیگر جنبه ی انتقادی آن ها قوی تر از جنبه ی سازنده آنست.

دمو کراسی مستقیم (دمو کراسی تنهایی)

پل ویریلیو می گوید که :

- ◆ دمو کراسی مستقیم همواره دغدغه خاطر تکنولوژیستها بوده است
- ◆ در قرن ۱۹ بسیاری تصور می کردند که راه آهن با افزودن سرعت مبادله میان کشورها اندیشه گسترده جهانی را تحقق خواهد بخشید اما راه آهن موجب جنگ های جهانی میان ملت ها و سرانجام به کارگیری بمب اتم شد.
- ◆ دمو کراسی کاتودیک (منفی) نفی دمو کراسی است زیرا دمو کراسی تنهایی است نه دمو کراسی حضور دیگران.

آینده دموکراسی

فرید ریش آگوست فون هایک معتقد است :

دموکراسی پیمانی است که به اکثریتی امکان می دهد خود را از زیر نوع حکومتی که نمی پسند برهاند. امروز دموکراسی قدرتی جادویی دارد به گونه ای که همه ی محدودیت های موروثی در مقابل ان در حال فرو پاشی است و به همین نسبت که قدرت پیدا کرده بی اعتقادی به آن بیشتر می شود.

آینده دموکراسی

فرید ریش آگوست فون هایک معتقد است :

- ♦ علت این بی اعتقادی همین قدرت نامحدود دموکراسی است یعنی دموکراسی نامحدود و امروز همه ی دموکراسی های غربی دموکراسی های نامحدودند.
- ♦ قانون نامیدن هر چیزی که نمایندگان برگزیده اکثریت مقرر می دارند در حقیقت حکومت بی قانونی است.

آینده دموکراسی

فرید ریش آگوست فون هایک معتقد است :

- ◆ اعمال زور و فشار خودسرانه - یعنی اعمال زور از جانب نمایندگان اکثریت - هیچ بهتر از اعمال خودسرانه حاکمان دیگر نیست. زیرا رای اکثریت قانون نیست.
- ◆ مجلس اکثریت در مورد اموال اقلیت تصمیم می گیرد. در این صورت اصل آزادی لبرالی را نفی می کند، در حالی که آیین تساوی طلبی نیست.

آینده دموکراسی

- ♦ دموکراسی نا محدود نا گزیر است که تساوی طلب باشد. در این جا نظر فون هایک با نظر زادنتسکی همانندی پیدا می کند.
- ♦ با این تفاوت که زادنتسکی اساسا لیبرالیسم و دموکراسی صنعتی را ناقص می داند اما فون هایک معتقد است که این تضاد اساسی نبوده بلکه این دموکراسی که هیچ قدرتی آن را محدود نمی کند با آن دموکراسی واقعی فرق دارد.

فصل ۱۲: صنعت و امپریالیسم: ویژگی های جدید استعمار اقتصادی و فرهنگی

آشنایی دانشجویان با :

- ◆ رابطه صنعت و امپریالیسم
- ◆ نظم نوین جهانی و دیدگاه های مطروحه
- ◆ هدف ها ، شیوه ها و سیاست های امپریالیسم

نظم جدید جهانی: صدای پای امپریلیسم جدید

- ♦ مانفرد بینفلد، استاد دانشکده ی مدیریت دولتی دانشگاه کارلتون در اوتاوا ی کانادا مقاله ای با عنوان "نظم جدید جهانی: صدای پای امپریالیسم جدید" نوشته است و در آن به بررسی تاثیر نظم جدید جهانی در صنعت و اقتصاد جهان پرداخته است.

نظم جدید جهانی: صدای پای امپریلیسم جدید ادامه

♦ مانفرد بینفلد نگرش ها به نظم نوین جهانی را به دو دسته تقسیم میکند:

<p>خوشبینان از نظم جدید جهانی حرف می زنند که در آن آرامش برقرار است و در نتیجه رفاه افزایش می یابد و نابرابری کم می شود و محیط زیست بهتر حفاظت می شود</p>	<p>بدبینان از قطبی شدن بیشتر اجتماعی و اقتصادی و افزایش ناپایداری سیاسی و اهمیت دارند، زیرا منطق حاکم بر بازار مهار گسیخته ی جهانی را قدرت سلطه گری تعیین می کند</p>
--	---

دلایل بدبینی درباره ی نظم جدید جهانی

- ۱- بازار مهار گسیخته باعث درد "بی ثباتی و شیادی" می شود.
- ۲- اشتغال کامل در سطح جهان در آینده قابل پیش بینی دور نمای معقولی ندارد .
- ۳- توزیع درآمدها و دارائیهای مولد درونزاد نیست و نیروهای بازار بر آن نظارتی ندارند بلکه بازتابی است از قدرت سیاسی و اقتصادی
- ۴- بازارها برای مقابله با عوامل خارجی و پیامدهای دراز مدت آن نا توانند
- ۵- روزهای سیاسی دموکراتیک به مردم اجازه نمی دهد که ارزش های واقعی را بیان کنند

نمونه جهش صنعتی ژاپن

- ◆ ژاپن در ۱۹۵۰ اقتصاد خود را به دلار وابسته کرد و برابری اسمی را بیش از ۲۰ سال کاملاً ثابت نگه داشت.
- ◆ در ۱۵ سال نخست این دوره ارز خارجی را با یکی از سازمان های دولتی به دقت جیره بندی می کرد.
- ◆ دولت از سیاست نرخ بهره پایین تبعیت کرد.

آنتی تز سیاست نظم جدید جهانی:

بنیفلد معتقد است که:

- ♦ سیاست هایی مانند سیاست ژاپن تنها راه مقابله با اقتصاد جهانی یک قطبی است.
- ♦ در این دنیای جدید مردم آزادی سیاسی بیشتری دارند، اما دامنه انتخاب آن ها محدود تر است .
- ♦ مردم می توانند در عرصه اقتصاد آزادانه تر با هم رقابت کنند اما توانایی آن ها در برخورداری از این آزادی همواره کمتر می شود.

صنعت و امپریالیسم فرهنگی

- ♦ جیمز پتراس استاد جامعه‌شناسی دانشگاه ایالتی نیویورک در مقاله‌ای با عنوان "امپریالیسم فرهنگی در پایان قرن بیستم" دیدگاه‌های تازه‌ای درباره‌ی انباشت سرمایه دارد. مقاله‌ی او از چندین لحاظ برای جامعه‌شناسی صنعتی اهمیت دارد:
- ♦ ۱- هدف‌های فرهنگی جامعه را که اکنون یکی از قله‌های صنعت جهانی است فاش می‌کند و گامی است در راه تشریح ویژگی‌های فرهنگی این جامعه
- ♦ ۲- نشان می‌دهد که چگونه‌ی توان از محصولات همچون سود آوری صنعت بهره‌گرفت
- ♦ ۳- سلطه‌گری فرهنگی را جزء جدایی‌ناپذیر نظام اقتصادی و اجتماعی می‌داند.
- ♦ ۴- نشان می‌دهد که هدف از این سلطه‌گری فرهنگی سرپوش نهادن بر ستیز اساس جداناپذیر از این نظام است.

امپریالیسم فرهنگی در پایان قرن

♦ امپریالیسم فرهنگی آمریکا دو هدف دارد:

۱- اقتصادی

۲- سیاسی

- ♦ هدف اقتصادی آن تسخیر بازارها برای کالاهای فرهنگی و هدف سیاسی آن برقراری سلطه از طریق شکل دادن به افکار عمومی است.
- ♦ در حوزه سیاسی امپریالیسم فرهنگی در جدا کردن مردم از ریشه های فرهنگی و سنتی های هم بستگی تاثیر عظیمی می گذارد.
- ♦ هدف اصلی امپریالیسم فرهنگی بهره کشی سیاسی و اقتصادی از جوانان است .
- ♦ سرگرمی ها و آگاهی های جوانانی را که در برابر تبلیغات آمریکایی آسیب پذیرترند پیام آن نیز ساده و روشن است: (تجدد گرایی) یعنی مصرف فرآورده های رسانه های آمریکایی.

سلطه فرهنگی و استثمار جهانی

در مورد جهان سوم می توان امپریالیسم فرهنگی را
چنین تعریف می کنند :

♦ نفوذ منظم و سلطه ی طبقه ی حاکم غرب بر حیات
فرهنگی توده های مردم، برای شکل دادن به ارزش
ها، رفتارها، نهادها و هویت مردمان ستم دیده به
گونه ای که ارزش ها، رفتارها، نهادها و هویت ستم
دیدگان با منافع طبقات امپریالیستی سازگار شود.

ویژگی های جدید استعمار فرهنگی :

- ۱- توده ی مردم را مخاطب قرار می دهد
- ۲- رسانه ها به ویژه تلویزیون به خانه هجوم می برند
- ۳- استعمار فرهنگی معاصر دامنه جهانی و تاثیر سلطه آور دارد.
- ۴- رسانه ها که ابزار امپریالیسم فرهنگی اند فقط به طور ظاهری خصوصی اند
- ۵-، منافع سیاسی از طریق موضوعان غیر امپریالیستی تصویر می شود
- ۶- به دلیل لجام گسیختگی نظام سرمایه داری و افزایش تضادها و فقر و خشونت رسانه ها امکان وجود چشم اندازهای دیگر را ضعیف جلوه می دهند.
- ۷- می کوشد هویت های ملی را نابود یا از مضمون اجتماعی و اقتصادی تهی کند.

رسانه ها، تبلیغات و انباشتی سرمایه

- ♦ رسانه ها از منابع اصلی ثروت و قدرت برای سرمایه آمریکا هستند، زیر شبکه های ارتباطی آن را در سراسر جهان گسترش می دهند. درصد فرایندهایی از ثروتمندترین افراد آمریکای شمالی ثروت خود را از رسانه ها به دست می آورند.

امپریالسیم و سیاست زبان

- امپریالسیم فرهنگی راهبرد دو گانه ای برای مقابله به نیروها و برقراری سلطه خود در پیش گرفته است:
- ۱- هم می کوشد سیاست مخالفان خود را خراب کند
 - ۲- حساسیت زدایی همگانی بوده است به نحوی که کشتارگری دولت های غربی عادی جلوه کند.

تروریسم فرهنگی، ستم لیبراسیم

- ♦ تروریسم فرهنگی سبب جا به جایی هنرمندان و فعالان فرهنگی محلی است.
- ♦ تروریسم از ضعف روانی و نگرانی های عمیق مردمان آسیب پذیر سخن می گوید.
- ♦ آمریکایی سازی فرهنگ های جهان سوم با حمایت و تکریم طبقات حاکم ملی صورت می گیرد.

تأثیر امپریالیسم فرهنگی:

- ◆ امپریالیسم فرهنگی و ارزش های مورد تشویق آن تا حدود زیادی مانع آن شده که افراد استعمار شده به طور جمعی به وضعیت خود واکنش نشان دهند.

حدود امپریالسیم فرهنگی:

- ♦ امپریالسیم فرهنگی در انحراف تخریر مردم با موانع جدی رو به رو است و در ورای قدرت آن نفی مردم رخ می دهد.
- ♦ وعده های کاذب امپریالسیم فرهنگی موضوع مضحکه های تلخی می شود و انگار به زمان و مکانی دیگر تعلق دارد.
- ♦ جاذبه های فرهنگی بر اثر پیوند های دیر پای جمع گرایی که ارزش ها و عمل خود را دارد محدود می شود.

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com